

УДК 338.32

М.М. Ткачов,
к.е.н., старший викладач
Національний технічний університет «ХПІ»,
Харків

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КОНТРАФАКТУ

В сучасних умовах глобальної конкуренції і поглиблення інтеграції у світове господарство важливим фактором забезпечення соціально-економічного зростання є науково-технічний прогрес та інтелектуалізація основних факторів виробництва. У найбільш розвинених країнах дедалі більша частина валового внутрішнього продукту формується за рахунок

об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) і інновацій, роль яких в економіці і суспільстві постійно зростає, а разом з цим зростає оборот контрафактної продукції, обсяг і способи порушень прав на результати інтелектуальної діяльності і засоби індивідуалізації. Виробники контрафакту використовують у виробництві передові технології, підвищується якість пакування підроблених товарів і споживачу важко відрізнити оригінал від підробки. Контрафакт і нелегальні поставки «сірого» імпорту завдають великої шкоди як сумлінним виробникам та імпортерам, так і торгуючим організаціям і кінцевим споживачам. Зокрема, значних збитків зазнають виробники автозапчастин на цільових ринках яких контрафактні вироби займають більше 30% [1]. Тому значної вагомості та актуальності набувають питання удосконалення науково-обґрунтованих методів і методичних підходів до оцінювання економічних збитків, які несуть правовласники від порушення їх виключних прав.

За експертними оцінками частка контрафактної продукції на внутрішньому українському ринку складає близько 20-25 %, а щорічний збиток економіці країни понад мільярд доларів. Таким чином, масштаби обороту контрафактних товарів дозволяють розглядати його як реальну загрозу національній безпеці України .

Стосовно до системи виробництва промислової продукції (запасні частини; комп'ютерна техніка та її аксесуари; військово-технічне співробітництво тощо) під терміном « контрафакт» зазвичай розуміють:

1. вироби, вироблені на профільних заводах, але ніде не враховані;
2. нові агрегати і деталі, які не пройшли контроль якості при виробництві, а також продукцію, що перебуває на заводських або армійських складах, термін зберігання якої минув;
3. комплектуючі і запасні частини, що вже були у вжитку, з повністю або частково виробленим ресурсом експлуатації, які піддаються «косметичному ремонту» і видаються за нові. При цьому на всій продукції даного типу змінюється маркування, а вся супутня технічна документація підробляється.

Останні дві категорії контрафактних комплектуючих (запасних частин) можуть чинити серйозний негативний вплив на безпеку експлуатації кінцевих виробів, а з урахуванням сфери застосування та особливого характеру продукції (транспортні засоби, комп'ютерна техніка, вироби військового призначення) дане питання є одним з пріоритетних .

Особливо актуальна проблема використання контрафактних комплектуючих в автомобільній та авіабудівній галузі, де безпека руху і польотів є критично важливим фактором. А якщо врахувати, що автомобільна й авіаційна продукція складає значну частину в структурі українського експорту озброєнь і військової техніки, контрафакт можна розцінювати як серйозну загрозу економічній безпеці зовнішньоторговельним відносинам України .

Проведені нами дослідження дозволили виявити основні причини, які сприяють і стимулюють розвиток контрафакту в нашій країні: 1) цілеспрямоване створення дефіциту оригінальних запасних частин; 2) штучне завищення цін на оригінальну продукцію; 3) прогалини і неточності нормативно-правових питань протидії виробництву та обігу контрафактної продукції. Перші два фактори взаємопов'язані, так як штучне створення дефіциту запчастин і комплектуючих сприяє зростанню їх вартості. Третій фактор визначається рівнем офіційної корупції в нашій країні і неможливістю з об'єктивних причин прийняти антиконтрафактні закони у зв'язку з наявністю потужного контрафактного лобі.

Протидія обороту контрафактних виробів, на наш погляд, повинна носити комплексний характер. Пропонується основні зусилля у цій боротьбі зосередити за трьома напрямками: організаційно-технічному, нормативно-правовому та фінансово-економічному.

Організаційно-технічні заходи щодо протидії обігу контрафактних виробів припускають використання на підприємствах сучасних методів боротьби з контрафактом:

- ✓ впроваджувати сучасні технології маркування комплектуючих виробів у процесі їх виробництва, що значно підвищить рівень захисту оригінальних запасних деталей від підробок і копіювання;

- ✓ потрібно повністю автоматизувати процеси обліку, зберігання, обробки та обміну ідентифікаційною інформацією про оригінальних запасних частинах на всіх стадіях обігу продукції, що виключить випадки їх несанкціонованого виробником появи на ринку;

- ✓ подальший розвиток і вдосконалення системи каталогізації та логістичного забезпечення продукції, що поставляється на експорт.

Нормативно-правові заходи передбачають:

- 1) введення в законодавство чіткого визначення «контрафактності» товару, яке не відповідає визнаному у світовій практиці трактуванню;

- 2) регламентувати вимоги до організацій, підприємств-виробників і постачальників продукції унікальної ідентифікації продукції, яка випускається і поставляється, оригінального маркування, а також ведення реєстра унікально ідентифікованих виробів;

- 3) посилити санкції і переглянути існуючий порядок притягнення до кримінальної відповідальності за виробництво та розповсюдження контрафактних матеріалів, деталей і комплектуючих виробів.

Реалізація та впровадження розглянутих заходів з протидії обороту контрафактних і фальсифікованих виробів багато в чому буде залежати від фінансово-економічної підтримки з боку держави.

Література

1. Ткачов М.М. Економіко-правова сутність збитків власників прав на об'єкти інтелектуальної власності від контрафактної продукції / М.М.Ткачов. [Монографія] // Менеджмент, маркетинг та інтелектуальний

капітал в глобальному економічному середовищі / під наук. ред. П.Г.Перерви, О.І.Савченко, В.Л.Товажнянського.- Х.: «Цифрова друкарня №1», 2012.- С. 629-641.

2. Грабченко А.И. Основы маркетинга высоких технологий : [учебное пособие] / Грабченко А.И., Перерва П.Г., Смоленик Р.Ф. – Х. : ХГПУ, 1999. – 242 с.

3. Перерва П. Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства / П.Г.Перерва, В.Л.Товажнянський // Економіка розвитку. – Харків : ХНЕУ. – 2010. – №2 (54). – С. 46–50.

4. Перерва П.Г. Синергетичний ефект бенчмаркінгу конкурентних переваг / П.Г.Перерва, Н. П. Ткачова // Маркетинг і менеджмент інновацій . – 2011. – № 4(1). – С. 55-66.

5. Перерва П.Г. Антикризові інструменти сталого розвитку підприємства: інноваційна, інвестиційна та маркетингова політика / П.Г.Перерва, А.В.Косенко, О.П.Косенко // Вісник Нац.техн.ун-ту "ХПІ" : зб.наук.пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2012. – № 25. – С. 100-106.

6. Перерва П.Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : підруч. / П.Г.Перерва; за ред. П.Г.Перерви, С.А.Меховича, М.І.Погорєлова. – Харків : НТУ «ХПІ», 2008. – 1080 с.

7. Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства / П.Г.Перерва, Н.П.Ткачова // Економіка розвитку. – Харків : ХНЕУ, 2011. – № 4 (60). – С. 116-120.

8. Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства / П.Г. Перерва, Н.П. Ткачова // Економіка розвитку. – Харків : ХНЕУ, 2011. – №4 (60). – С. 116-120.